

Het einde van den Franschen maarschalk Duroc.

(21 Mei 1813.)

Dat zou sterven worden; en de knapste lijfarts kon hem niet meer redden.

Hoe was het mogelijk! De moorddadige veldslag van Bautzen was afgelopen, en de Fransche adelaren hadden opnieuw gezegevierd over de verbonden Russen en Pruisen. Doch een Pruisisch artillerist had met een der laatste schoten uit zijn kanon de nederlaag gewroken, voordat hij den aftocht blies, en met dat geduchte schot twee Fransche generaals doodelijk gewond.

De eene was Kirgener. Och, dat werd niet zoo erg geteld — elke veldslag maaide het een of ander generaalsleven af. Maar dat Duroc doodelijk was gekwetst, maarschalk Duroc, de lieveling van den Keizer — dat woog zwaar...

Het moest den Keizer worden gemeld, maar het was een droevig werk, en de ordonnance, die de tijding overbracht, had er tegen opgezien als tegen een berg.

De Keizer kon het nauwelijks gelooven. Nog geen half uur geleden had hij den maarschalk gesproken. Toen scheelde hem nog niets, en de bloedige arbeid van dien dag was immers reeds achter den rug. Slechts hier en daar klonk nog een vereenzaamd schot, dat wel den geheelen nacht kon duren — het was de natrilling van den verwoeden slag.

„Hoe is dat gekomen?“ vroeg de Keizer.

„Was merkwaardig genoeg. Duroc en zijn collega waren nog wel door een boom beschermd geweest. Doch de kanonskogel had den boom tot splinters geslagen, om vervolgens de beide veldheeren zwaar te treffen.

Wat zal men zeggen? Als de dood wenkt, dan moet de man er zijn.

„Is 't heel erg?“ vroeg de Keizer.

„De ingewanden uiteengescheurd, Sire! Om de ondraaglijke pijnen te stillen, heeft de dokter de ingewanden in opium-compressen gewikkeld.”

Nu wist Napoleon, hoe 't er bij stond.

Hij rees op, en ging met een bedroefd hart naar de boerenwoning, waar de stervende in de hooge bedstede was neergelegd. En hij zeide op somberen toon tot zijn adjudant: „De dood nadert ons.”

Duroc was nu een en veertig jaar, in de volle kracht der mannelijke jaren, en een veel bewogen leven lag achter hem.

Toen de Fransche revolutie uitbrak, was hij kadet aan de artillerieschool te Chalons, en week uit naar Duitschland. Maar hij keerde spoedig terug, en de weg liep rakelings langs het schavot, want de Bolsjewiki-Jacobijnen heerschten, en koesterden een fellen haat tegen de emigranten, die een schuilplaats hadden gezocht in vreemde landen.

Duroc trad als vrijwilliger in 't Fransche leger, en werd adjudant van Napoleon Bonaparte, wiens ster begon te rijzen. Bij het forceeren van de Isonzo gedroeg hij zich als een held; Napoleon benoemde hem op staanden voet tot chef van een bataljon, en van toen aan was zijn lot vastgeknoot aan de schitterende loopbaan van den toekomstigen Keizer.

Duroc kon meer dan vechten. Hij ging als bijzondere Fransche zaakgelastigde naar Berlijn, Petersburg, Stockholm en Kopenhagen, onderteekende na den beslissenden veldslag bij Jena het vredesverdrag met Saksen, en sloot in 1807, na den veldslag bij Friedland, den wapenstilstand, waarop de vrede van Tilsit volgde.

Napoleon overlaadde hem met eerbewijzen, en noemde hem zijn vriend, terwijl Durocs aanhankelijkheid aan zijn vorst diep en treffend was.

Hij had in de schaduw der pyramiden naast den wereldveroveraar gestaan, toen de Mamelukken werden vernietigd, en een half jaar geleden was hij met zijn keizer uit de sneeuwvelden van Rusland teruggekeerd, achtervolgd door

de stervenskreten van een leger, zooals de nieuwere tijd er geen machtiger had gezien.

Het was voorbij....

De maarschalk scheen een voorgevoel gehad te hebben van den dood, die zijn kille hand op hem zou leggen. Hij was den ganschen dag zeer droefgeestig geweest; zijn blik had iets stars gehad; en zelfs de zegepraal had zijn sombere gelaatstreken niet kunnen ontspannen.

Eigenlijk was hij na den Russischen veldtocht niet meer dezelfde van vroeger. Het bittere oorlogswee, dat ook thans door zooveel millioenen harten is gegaan, wierp een donkere schaduw over zijn ziel, en herhaalde malen had hij tegenover een boezemvriend de vrees uitgesproken, dat de weg van zijn vereerden held nog eens op ellende en jammer zou uitloopen.

Duroc was vermoeid geworden van het bloedvergieten; hij smachtte naar den vrede. En toch zou hij den vrede niet aanschouwen — in stroomen bloeds zou zijn leven ter kimme gaan.

Daar ineens hoorde Duroc een welbekenden stap, en zijn oog lichtte op. De deur ging open met een snelle beweging, en Napoleon zette zich aan de stervenssponde neer.

Hij drukte de hand van den stervende, in die harde oogen schemerden tranen.

„Hoe gaat het, mijn vriend?“

„Ik lig op het uiterste, Sire!”

De wereldveroveraar zuchtte smartelijk. Hij was wel in staat geweest, honderdduizenden bloeiende menschenlevens in den dood te jagen, maar om één leven uit de kaken des doods te redden — dat vermocht hij niet. Hier waren de grenzen zijner macht.

Met een bekommerden blik keek Napoleon naar den arts, en hij las op dat gelaat het doodvonnis.

„Ga nu heen, Sire!” fluisterde de stervende: „dit tooneel is niet goed voor u!”

Toen stond de Keizer op.

„Vaarwel, mijn vriend!”

Het was een afscheid voor altijd.

De Keizer wandelde het erf op, met gebogen hoofd. Hij was alleen, en slechts zijn hond vergezelde hem. Op een afstand, voor het raam der boerenwoning, stond zijn lijfwacht.

Het was een lieflijke avond in de maand Mei; de zon overgoot het landschap met een wonderen gloed. En niets werd gehoord dan de stap der ruitrij, die op de vermoeide paarden terugkeerde van het slagveld.

Er lagen eenige opgestapelde takkebossen; daarop zette de Keizer van Frankrijk zich neder. Daar zat hij lang, in diepe gepeinzen. De hond lekte de hand van zijn gebieder; hij merkte het niet.

En in de boerenwoning lag de maarschalk van Frankrijk te zietogen. De lijfarts stond bij de sponde van den stervende. De zon dook weg aan den horizon; haar laatste gulden stralen vielen in het vertrek.

Men hoorde een langen, diepen zucht. De arts bukte zich. Toen was alles weer stil.

De arts richtte zich op uit zijn gebogen houding. En hij zeide met ontroering in zijn stem: „Mijn vrienden! Meldt aan Zijne Majesteit, dat maarschalk Duroc overleden is!”

L. P.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

X. — Het vers van den Franschen dichter Victor Hugo heeft een Latijnschen titel, die beduidt: Alles is ijdelheid, ontleend aan Prediker 1. Het vers wil zeggen:

Zelden is het purper, beeld van vorstelijke heerschappij, liefelijk voor den schouder, dien het dekt. De grooten der aarde zijn, ondanks hun hoogen rang, toch slaven. Niet zonder betekenis vertoont elke kroon een kruis, beeld des lijdens. Hun praalgraven dekken den bodem van het huis des Heeren.

A. J. H.